

www.ketab.ir

مغز موسیقایی در خدمت بدن اجتماعی

عبدالرحمن نجل رحیم

مدرسنامه: نجل رحيم، عبدالرحمن، ۱۳۳۵
عنوان و نام پديدآور: مفز موسيقاي (در شصت و پنجاه امتحان) / عبدالرحمن نجل رحيم
مشخصات نشر: تهران: نشر چرخ، ۱۳۰۲
مشخصات ظاهري: ۱۸۹ ص
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۲۵۰-۸۷-۱
وضعيت فهرست‌نويسي: نيا
يادداشت: کتابنامه

موضوع: موسيقي -- اثر فيزيولوژيكي

موضوع: Music--Physiological effect

موضوع: موسيقي -- جنبه‌هاي روان‌شناسي

موضوع: Music--Psychological aspects

موضوع: مفز

موضوع: Brain

رده‌بندي كلگود: ML۳۸۳۰

رده‌بندي ديويي: ۷۸۱/۱۱

شماره‌ي كتابشناسي ملي: ۹۵۶۹۴۰۰

نشر چرخ: ناشر علوم انسانی خانواده‌ی فرهنگی چشمه

مغز موسیقیایی

- در خدمت بدن اجتماعی -

عبدالرحمن نعل رحیم

ویراستار: نادر خسروی

مدیر هنری: نواد فرامانی

همکاران آمانسازی: پریسا شکورزاده، منصوره مهدی‌آبادی

لیتوگرافی: پایتخت

چاپ: لوح آیین

تیراژ: ۷۰۰ نسخه

چاپ اول: بهار ۱۴۰۳، تهران

ناظر فنی چاپ: یوسف امیرکیان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۲۵۰-۸۷-۱

حق چاپ و انتشار محفوظ و مخصوص نشر چرخ است.
هرگونه اقتباس و استفاده از این اثر، مشروط به دریافت اجازتی کتبی ناشر است.

قیمت: ۲۲۰۰۰۰ تومان

دفتر مرکزی خانواده‌ی فرهنگی چشمه (تلفن: ۸۸۳۳۳۶۰۰)

تهران، خیابان کارگر شمالی، تقاطع بزرگراه شهید گمنام، کوچه‌ی چهارم، پلاک ۲.

کتابفروشی چشمه‌ی کریم‌خان (تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶)

تهران، خیابان کریم‌خان زند، پست سهرازی شیرازی، شماره‌ی ۱۰۷.

کتابفروشی چشمه‌ی کورش (تلفن: ۲۲۹۷۱۹۸۸)

تهران، بزرگراه ستاری شمال، نیش خیابان پیاپی مرکزی، مجتمع تجاری کورش، طبقه‌ی پنجم، واحد ۲.

کتابفروشی چشمه‌ی دانشگاه (تلفن: ۶۶۲۷۹۲۷۰)

تهران، خیابان انقلاب، روبه‌روی دانشگاه تهران، بین فخر رازی و دانشگاه، پلاک ۱۲۰۶.

کتابفروشی چشمه‌ی جم (تلفن: ۲۶۲۵۰۸۷۲)

تهران، نیاوران، جماران، مجتمع تجاری چمستان، طبقه‌ی دوم، پلاک ۱۱.

کتابفروشی چشمه‌ی بابل (تلفن: ۰۱۱-۲۴۲۲۳۰۷۱-۲)

بابل، خیابان مدرس، نیش مدرس ۲۱، مرکز خرید پلازا، طبقه‌ی سوم، واحد ۳۱۱.

کتابفروشی چشمه‌ی کارگر (تلفن: ۸۸۳۳۳۵۸۳)

تهران، خیابان کارگر شمالی، تقاطع بزرگراه شهید گمنام، کوچه‌ی چهارم، پلاک ۲.

کافه‌کتاب گیلگمش

تهران، خیابان کریم‌خان زند، خیابان عضدی جنوبی (ایان)، ابتدای خیابان جعفر شهیدی (سپند)، پلاک ۷۲.

کتابفروشی چشمه‌ی دلشدگان (تلفن: ۰۵۱-۳۸۷۵۵۸۷)

مشهد، بلوار وکیل آباد، بین وکیل آباد مجده و بیست (بین هفت‌تیر و هنرستان)، پلاک ۳۸۶.

کتابفروشی چشمه‌ی رشت (تلفن: ۰۹۰-۲۱۲۹۸۲۸۹)

رشت، خیابان معلم، میدان سرگل، ابتدای کوچه‌ی هفدهم.

کتابفروشی چشمه‌ی البرز (تلفن: ۰۲۶-۳۵۷۷۷۵۰۱)

کرج، عظیمیه، بلوار شریعتی، مرکز تجاری فرهنگی مهرادمال، طبقه‌ی پنجم.

کتابفروشی چشمه‌ی فلاک (تلفن: ۸۸۳۲۲۰۹۵)

تهران، شهرک غرب، خیابان استاد شحریمان (فلاک شمالی)، نیش نوزدهم، پلاک ۲.

تلفن پخش کتاب چشمه: ۷۷۷۸۸۵۰۲

www.cheshmeh.ir

charkhpublication

charkhpublication

فهرست

۶۹	۷
۲. بدن	مقدمه
۶۹	۱۱
مساختمان شنیداری گوش	۱. موسیقی
۷۲	۱۱
رشد موسیقایی مغز در رحم مادر	موسیقی، تاریخ و اجتماعات بشری
۷۸	۱۸
رشد موسیقایی مغز پس از تولد	موسیقی: طبیعت یا فرهنگ؟
۸۱	۲۶
مخچه، هیجان و موسیقی	موسیقی و معنا
۸۴	۳۱
موسیقی، استعداد یا آموزش؟	اصطلاحات موسیقایی
۸۷	۵۰
۳. بررسی نمونه‌های تأثیر موسیقی بر بدن	ارزش شنیداری موسیقی
۸۷	۵۵
درآمد	موسیقی و حواس

۱۲۷	جان‌سختی موسیقی در زوال عقل: نمونه‌ی جواد لشگری	۸۷	موسیقی و بیوشیمی بدن و مغز
۱۲۸	کم شدن در خود و از خویش ناپیدا شدن: نمونه‌ی حسین دهلوی	۸۸	شنوایی و زیستن در جهان استریوفونیک
۱۳۱	سخن آخر	۹۱	موسیقی و صرع
۱۳۱	مروری بر تجربیات موسیقایی شخصی	۹۲	حرکت در موسیقی و موسیقی در حرکت
۱۳۸	یافتن موسیقی در تدوین فیلم	۹۶	موسیقی و پارکینسون
۱۴۵	قدمت موسیقی و شعر در مغز انسان	۹۸	ریتم و ملودی در اختلالات نورولوژیکی حرکت
۱۴۷	تنوع زیست جهان موسیقایی	۱۰۷	موسیقی و ام‌اس
۱۵۱	پیوست اول: موسیقی و شعر	۱۱۰	موسیقی، آخرین روزنه‌ی شناخت
۱۵۹	پیوست دوم: نگاهی به اجرای شهرزاد	۱۱۲	موسیقی در سال خوردگی
۱۷۵	کتاب‌نامه	۱۱۵	۴. بررسی نمونه‌ها در موسیقی ایرانی
۱۸۱	منابع برای مطالعه‌ی پیش‌تر	۱۱۵	نوازندگی در سکوت: نمونه‌ی اسداله ملک
۱۸۵	نمایه	۱۲۵	رنج معلولیت در یک نوازنده: نمونه‌ی فرامرز پایور

در ایران کتاب‌ها و پژوهش‌های زیادی، چه تألیف و چه ترجمه، در زمینه‌ی موسیقی منتشر شده است که اغلب بسیار جالب و گران قدر هستند. افراد بسیاری که در زمینه‌ی عملی و نظری در موسیقی - در موسیقی سنتی ایرانی، موسیقی غربی و ملل دیگر - تجربه و ممارست زیادی داشته‌اند، گزیده و مفید نوشته‌اند و دانش موسیقی را گسترش داده‌اند. اما کتابی که در دست دارید هیچ دعوی‌ای درباره‌ی روشن کردن مباحث موسیقی به عنوان یک حوزه‌ی تخصصی ندارد، زیرا نویسنده‌ی آن در این حوزه‌ها تخصصی ندارد.

مغز موسیقایی، در خدمت بدن اجتماعی حاصل کوششی است برای پل زدن بین شکاف ذهن - بدن و فاصله گرفتن از دوگانه باوری رایج دکارتی، آن هم به کمک موسیقی. می‌دانیم که منشأ تکاملی موسیقی در روند تکامل موجودات، به ویژه انسان، یکی از چالش‌های علمی بینارشته‌ای است. نقش عناصر موسیقایی در تکوین زیست‌شناختی - فرهنگی در شرایط رابطه‌ی جنین - مادر و نوزاد - مادر و نیز در درک کارکردهای اولیه‌ی دستگاه

شناختی و چگونگی تکوین رشد اولیه‌ی فرهنگ انسانی بسیار مهم است. در این کتاب از این بحث کرده‌ام که این رابطه سنگ‌بنای درک موسیقایی در رابطه‌ی فرد با دیگری است. مطالعات و پژوهش‌ها نشان می‌دهند که عناصر موسیقایی بنیادین در چگونگی کار زیست‌شناختی بدن - مغز، توسعه‌ی روابط بیناسوژه‌ای، و رشد عوامل فرهنگی و اجتماعی نقش فعالی دارند. جالب این‌که بنا به مستندات تکاملی - باستانی و انسان‌شناختی، به نظر می‌رسد که تأثیر شگرف عناصر بنیادین موسیقایی در شکل‌گیری رفتار انسان قدمتی پیش‌سازبانی دارد و برخی پژوهشگران نیز موسیقایی را سنگ‌بنای ظهور و تحول زبان در انسان در طول تاریخ می‌دانند.

شکل‌گیری مدار شنوایی بین مغز و اندام‌های حرکتی بدن خیلی زود در رحم مادر تکمیل می‌شود. موسیقایی مغز را به بدن و بدن را به دیگری و جهان پیوند می‌دهد تا ما را به پیرامون و اجتماع انسانی وصل کند. با موسیقایی، عقل و احساس در هم می‌آمیزند تا به مدد ذهن ما را به آگاهی برسانند و زیبایی‌شناسی موسیقایی بیافرینند. پویایی موسیقایی خبر از انعطاف‌پذیری مغز و بدن ما می‌دهد و رشد و تحول سوژه‌ی انسانی ما در زیست‌جهان را ممکن می‌کند و بدین طریق می‌تواند به جهان ما معنا بخشد.

کتاب حاضر در چهار فصل تنظیم شده است. در فصل اول، به چالش‌های جایگاه موسیقایی از نظر تکاملی تحولی در ارتباط با زبان، نقش موسیقایی در رابطه‌ی بین طبیعت و فرهنگ پرداخته‌ام. همچنین درباره‌ی موسیقایی و فناوری، بدنمندی موسیقایی، موسیقی و معنا، اصطلاحات موسیقایی، ارزش‌شنیداری موسیقایی و رابطه‌ی موسیقایی با عرصه‌های دیگر شناخت و هنر سخن به میان آورده‌ام.

در فصل دوم، درباره‌ی آناتومی و فیزیولوژی تکوین شنوایی موسیقایی و ارتباط موسیقایی با مغز پیش و پس از تولد نوشته‌ام و همچنین به نقش بخش‌های عمقی و اولیه‌ی مغز و نسبت موسیقایی با هیجان و عاطفه پرداخته‌ام. در این کار به تجربیات فردی و نحوه‌ی آشنایی‌ام با تجربه‌ی موسیقایی در طول زندگی، تحصیل و طبابت در نورولوژی و مغزپژوهی (= نوروساینس) اشاراتی کرده‌ام. کوشیده‌ام پژوهش‌هایی را که خودم در زمینه‌ی پیوند موسیقایی با پدیده‌های نورولوژیکی داشته‌ام یا مواردی را

که دیگر پژوهشگران روایت کرده‌اند به زبانی حتی الامکان ساده و روایی و غیر تخصصی در تأیید نظراتم در فصل سوم بیاورم.

در فصل سوم و چهارم کتاب به بررسی نمونه‌هایی از ارتباط موسیقی و مغز پرداخته‌ام که فصل سوم متکی به نمونه‌های غربی و پژوهش‌های حاضر، به ویژه در ارتباط با آسیب‌های مغزی، است و فصل چهارم به نمونه‌های ایرانی‌ای پرداخته‌ام که در طی این سال‌ها به آن‌ها برخورد کرده‌ام. همچنین فصل آخر ارتباط دارد با تجربه‌ی زیسته، رویدادهای زندگی، علایق علمی و کنجکاوی‌های پژوهشی‌ام که در زمینه‌ی پیوند رشته‌ی مغز پژوهی با هنر موسیقی داشته‌ام.

در کتاب مغز موسیقایی، در خدمت بدن اجتماعی می‌خواهم از این بگویم که عناصر بنیادین موسیقی از ابتدا تا انتهای زندگی با ماست، تنیده در خود زندگی. امید که توانسته باشم از عهده‌ی این مهم در حد امکان برآمده باشم. در آخر، از خانم مانیا نیکویی و خانم مهیاره طاهری به خاطر ویرایش اولیه‌ی کتاب سپاس گزارم.

بهار ۱۴۰۳